

Kolónia vagy populáció? Colony or Population?

BIHARI ZOLTÁN

4400 Nyíregyháza, Toldi u. 63.

ABSTRACT: There is a rather great chaos in the literature about bats in connection with the expressions „bat colonies” and „populations”. After a short discussion the author states that it would be advisable to use the „population” for bats belonging to the same species and living in the same large area.

Accordingly, the term separate „colony” should be used for the groups, belonging to the same species and living in separate, individual roosts.

A denevérekkel foglalkozó szakirodalomban meglehetősen nagy zűrzavar uralkodik a denevér, „populációk” és „kolóniák” kifejezések használatával kapcsolatban. Érdemes ezért egy kissé részletesebben foglalkozni a két kifejezés használatával.

Az MTA Ökológiai Bizottságának állásfoglalása [1987] szerint a populáció „az élővilág egyedfeletti szerveződésének szerkezeti és működési egysége, valamely szünbiológiai vizsgálati szempont szerint azonosnak tekinthető élőlényközösség.” Populációnak az egymással tényleges szaporodási közösséget alkotó, egy fajhoz tartozó egyedek összességének tekintjük. A kritérium tehát az egy fajhoz tartozás és a potenciális szaporodási lehetőség.

A denevérek életmódja sok tekintetben eltér a többi gerinces állattétól. A hazai denevérek minden fájára jellemző a közösségalkotás. Nyáron az úgynevezett nyári szálláson (nőstények esetében szülőkolónia) tartózkodnak, majd a kolónia felbomlik és a denevérek augusztustól hatalmas területeket beköborolva a párzóhelyekre, majd a telelőhelyekre vonulnak. A párzás augusztus végétől kezdődően a téli hónapokig is elhúzódhat. A párzóhelyeken távoli területek denevérei is találkozhatnak.

Egy adott szülőkolónia denevérei nem feltétlenül ugyanazon a helyen telelnek, és fordítva: egy téli szállás denevérközössége tavasszal nem feltétlenül ugyanazon a búvóhelyre vonul kölykezni. A denevérek a vándorlásaik során többszáz kilométert is képesek megtenni, mint ezt a legtöbb fajnál sikerült bizonyítani. Az éves vándorlás közben hatalmas, több ezer km²-es területen elszórtan élő állatok is kapcsolatba kerülhetnek egymással. Ezt már hazánkban is sikerült a gyűrűzések segítségével igazolni a nagy patkósorrúdenevérek (*Rhinolophus ferrumequinum*) (1. ábra), valamint a hosszúszárnyú denevérek (*Miniopterus schreibersi*) esetében (2. ábra).

Ha a populáció definícióját elfogadjuk, akkor belátható, hogy helytelen egy adott búvóhelyen talált denevérek csoportját „populációnak” nevezni, hiszen ezek nem feltétlenül alkotnak zárt szaporodási közösséget (sokszor ivari elkülönülés is van!), hanem adott esetben többszáz, ezer kilométer távolságban élő állatok is találkozhatnak, pározhatnak egymással. A populáció fogalmat tehát helyesebb egy nagyobb tájegységen belül élő denevérekre fenntartani. Sőt vannak jelek, melyek alapján egyes fajoknál, pl. a hosszúszárnyú denevér esetében a Kárpát-medencében.

1. ábra A nagy patkósorrúdenevérek (*Rhinolophus ferrumequinum*) gyűrzött példányainak megkerülése Észak-Magyarországon és Szlovákiában

2. ábra A hosszúsárnyú denevérek (*Miniopterus schreibersi*) gyűrzött példányainak megkerülése Észak-Magyarországon

élő állatok összességét kell egyetlen populációnak tekinteni.

Az egyes bűvőhelyeken található csoportokra helyesebb a kolónia megjelölést alkalmazni. Így használható a nyári kolónia, téli kolónia és a kölykező kolónia elnevezés.

A denevérpulációk méretének, egyedszámának meghatározása még a jövő feladata, amiben a denevérekgyűrzésének fontos szerepe lehet.

Irodalom:

Az MTA Ökológiai Bizottságának állásfoglalása néhány fogalom definíciójáról,
Magyar Tudomány, 32 (11): 894-897., 1987.